

7

GROESBEEKS
MILIEU-JOURNAAL

1978 - 4

WERK GROEP, MILIEUBEWEEER
GROESBEEK

GROESBEEKS MILIEUJOURNAAL

verschijnt:
tweemaandelijks

bij storting van f10,-
per jaar krijgt U het
thuis.

◆◆◆inhoud◆◆◆

REDAKTIE

Toine de Jong
Ellie Loeffen
Harrie Mortiaux
Jo de Valk

REDAKTIE-ADRES

Toine de Jong
Stekkenberg 26
Groesbeek
tel. 08891-3780

SEKRETARIAAT

Werkgroep Milieubeheer
Groesbeek
Lievensweg 80, Groesbeek
tel. 08891-3175

VRAAGBAAK

Voor informatie, milieu-
klachten e.d.
iedere dinsdag:
van 19.00 tot 20.00 uur
van Ruysdaelweg 25
Groesbeek

MEDEWERKERS

Martin van de Bos
Ida Medendorp
Jan Norp
Peter Kelleners
Jacobien en
Erik van Haaren
omslag: Roel Twijnstra

VOORWOORD VAN DE REDAKTIE.....blz. 1

AFVAL DEEL 2
door Martin van de Bos.....blz. 2

WEET U.....blz. 5

INGEZONDEN STUKKEN
- brief van de heer Barendse G.....blz. 7
- stuk van de Imkersvereniging Wehl....blz. 8

VAKANTIE? NIET ZO!.....blz.12

EEN BOOM EN DE DEMONSTRATIE
door Jan Norp.....blz.13

MILIEU-RONDON-MILIEU-RONDON.....blz.16

KOKMEEUWEN BEDREIGEN NATUURRESERVAAT
door Peter Kellener.....blz.19

RECREANTEN BEDREIGEN NATUURRESERVAAT
door Ellie Loeffen.....blz.23

RIJDT U OOK IN EEN AUTO RCND
door Harrie Mortiaux.....blz.25

VERSLAG VAN DE VERGADERING.....blz.27

KRINGLOOPPAPIER

voorwoord

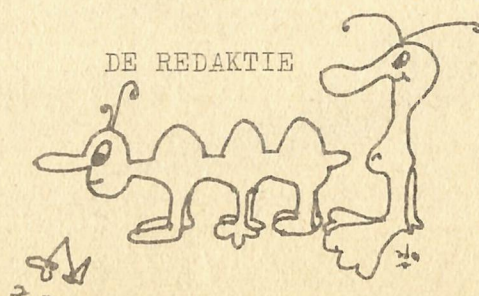
Waarom doe ik het nog? Deze vraag speelt door mijn hoofd als ik wezenloos voor me uitkijk naar de tv-kast. In het nieuws is net verteld wat het omhoogingsbeleid, de bezuinigingen van het kabinet van Agt inhoudt. Alles moet wijken voor het grote probleem van deze tijd: economische teruggang en werkeloosheid. Alles? Nou ja, vooral die zaken, die niet rechtstreeks de werkeloosheid en de economische stagnatie bestrijden. Dus ook de bescherming van de natuur, het tegen gaan van milieuvervuiling en geluidsoverlast. Verdomme, denk ik bij mezelf, aan de ene kant bezuinigen op milieu-uitgaven en aan de andere kant: - ongelukken met olietankers, - ontzettende rampen op de weg (honderden doden en gewonden in Spanje omdat zo'n stomme gas-tankwagen door een druk bevolkt gebied over veel te kleine wegen rijdt, om het tolgeld te sparen), - toenemende vervuiling etc..

En waarom? Waarom zijn er steeds meer van die gevaarlijke transporten? Gewoon omdat men het nodig vindt om meer te produceren, om dingen te maken van grondstoffen, die hartstikke giftig zijn. (Waarom valhelmen maken van fosgeen?) Ik voel me machteloos....! Maar toch, ik mag aan dit gevoel niet toegeven, want ik ben niet machteloos. Ik moet doorgaan met mee te denken, mee te praten. Ik blijf gewoon doorgaan met het geven van informatie over milieuproblemen en hun achtergronden. Ik moet de mensen laten zien, dat er al iets gedaan wordt en hoe dat gebeurt. Of dat nu gedaan wordt door raadsleden op deze problemen te wijzen, of door zelf onderzoekjes te doen, of door het aan de kaak stellen van wangedrag van overheid, industrie of medemensen.

Ik, nee de hele redactie van het Milieujournaal moet er voor zorgen, dat het 4^e nummer weer in de brievenbus gestoken kan worden. Zodat we weer samen kunnen gaan praten over de problemen en hoe ze eventueel opgelost kunnen worden.

En nu het blad weer klaar is,..... is het woord aan de lezer.

**Prettige
vakantie!**

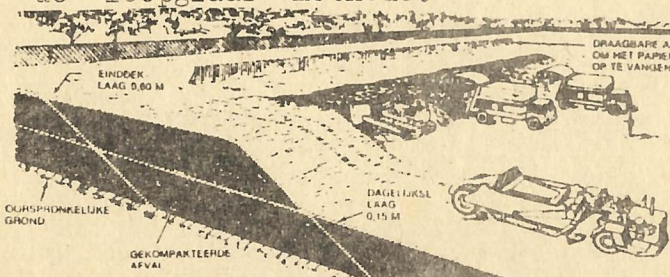
In het eerste artikel werd na een algemene inleiding nader ingegaan op de hoeveelheden en samenstelling van het huishoudelijk afval. In dit artikel worden de huidige verwerkingsmethoden besproken.

Het huishoudelijk afval wordt als volgt verwerkt: (1975)

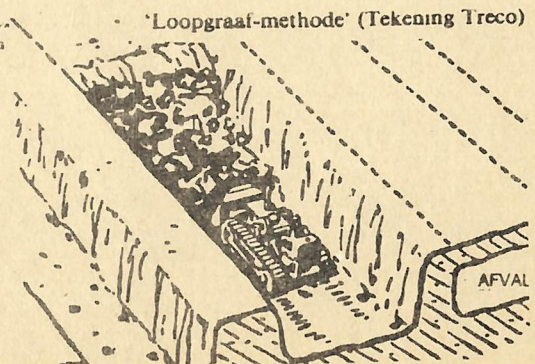
- ongecontroleerd storten	46%
- gecontroleerd storten	6%
- verbranden	30%
- VAM afvoer(waarna een gedeelte wordt omgezet in kompost en de rest gestort)	17%
- komposteren bij gemeentelijke bedrijven	1%

Het ongekontroleerde storten of het "beltstorten" komt in ons land nog veel voor. Het is de eenvoudigste en goedkoopste "oplossing" voor het probleem van de vaste afvalstoffen. Met de komst van de Afvalstoffenwet (maart '77) is deze vorm van afvalverwerking met al zijn milieuhygiënische en esthetische bezwaren(brand, stank, ratten, insecten, blootliggend en verwaaiend vuil) verboden, zodat alleen het gecontroleerd storten thans is toegestaan.

Het gecontroleerd storten is het op of in de bodem brengen van afvalstoffen op een zodanige wijze en plaats dat tijdens en na het storten milieuhygiënische noch esthetische bezwaren optreden en het stortterrein na beëindiging van de activiteiten een positieve functie in het landschap vervult (def. van de Wereld Gezondheidsorganisatie). Praktisch gezien komt het er op neer dat het aangevoerde vuil door een bulldozer in lagen wordt aangebracht, verdicht en dagelijks door een laag aarde wordt afgedekt. In vlak terrein worden 2 begraafmethoden toegepast: de "hellend vlak"-methode (het meest voorkomend; vuilstortplaats "de dukenburg" van Groesbeek is er voorbeeld van) en de "loopgraaf" methode.

'Hellend vlak methode' (Tekening U.S. Dept. of Health Educ.)

Bij de keuze van een stortterrein moet naast de bodemgesteldheid (belastbaarheid, waterbeheersing) rekening worden gehouden met tal van andere factoren, zoals de afstand tot bestaande en nog te bouwen woongebieden, drinkwaterwin- en natuurgebieden, waardevolle landschappen en de bereikbaarheid van zo'n stortplaats. Tevens moet zo'n stortplaats in het landschap passen en later een zekere functie als park of andere recreatieve voorziening innemen. Er moet dan ook een grondige studie en een goed uitgewerkt plan aan zo'n stortproject vooraf gaan.

De kosten van deze methode bedroegen in 1975 f7,- à f15,- per ton. Voor de verbranding (f30,- à f50,- per ton) komen de organische bestanddelen van het afval, waaronder een aantal niet-komposteerbare zoals plastics, voor in aanmerking. In 1975 waren er in Nederland 11 verbrandingsinstallaties in gebruik waar jaarlijks ruim 1,5 miljoen ton stedelijk afval en qua karakter daarmee overeenkomend bedrijfs- en industrieafval werd verbrand. Hoewel er een aanzienlijke verkleining van het afval optreedt na verbranding (as), komen er rookgassen vrij welke naast stof andere luchtverontreinigende bestanddelen bevatten (o.a. HCl en SO₂ dampen). Het stof wordt grotendeels verwijderd d.m.v. bepaalde filters welke gekoeld worden met water. Dit warme water kan gebruikt worden voor verwarming, of na omzetting in stoom, om energie op te wekken. Door het toenemend gehalte aan kunststoffen in het huisvuil valt te verwachten dat het aandeel in de luchtverontreiniging door deze verbrandingsinstallaties in de toekomst zal toenemen.

VAM afvoer. VAM (Vuil Afvoer Maatschappij bv.) is een zelfstandige onderneming. In 1975 waren 113 gemeenten (met 2,3 miljoen inwoners) bij dit bedrijf aangesloten.

Het vuil wordt door de gemeentelijke reiniging opgehaald en naar een zg. overlaadstation vervoerd waar het in speciale treinwagons wordt overgeladen. Nijmegen heeft ook zo'n overlaadstation. De kosten van deze stations inclusief de bouw ervan zijn voor de gemeente. Naast de afvoer per spoor kan deze ook via vrachtwagens of gewoon via de vuilniswagen rechtstreeks plaatsvinden. De VAM beschikt over een bedrijf in Wijster (Drenthe, 250 ha) en een in Mierlo (Noord-Brabant, 50 ha) waar het vuil aangevoerd wordt. De aanvoer in 1977 bedroeg voor Wijster 765.000 en voor Mierlo 156.000 ton.

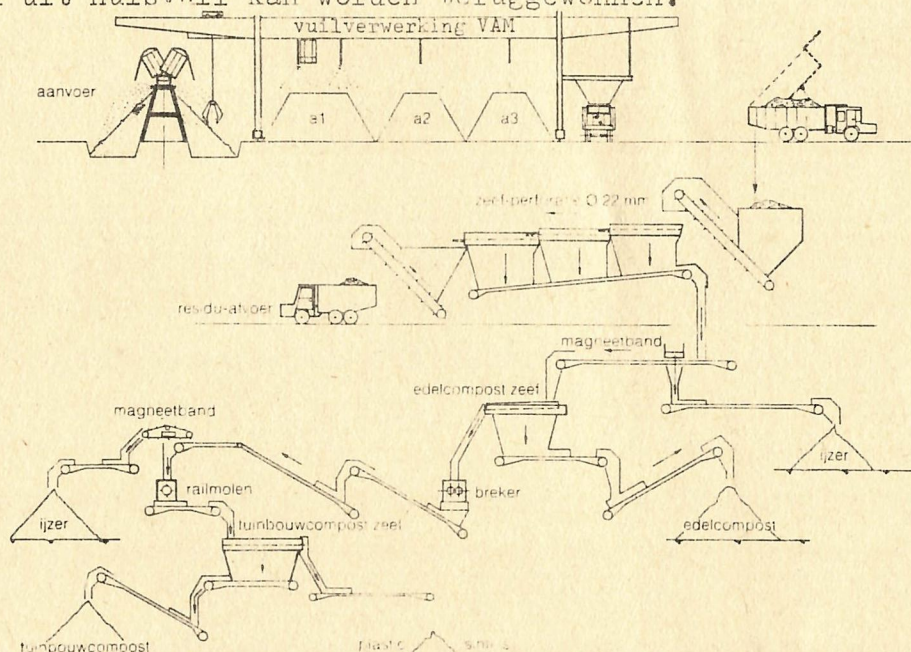
Hier vindt dan het komposterende plaats. Komposterende is een proces waarbij organisch materiaal door mikroorganismen (bacteriën) in aanwezigheid van lucht in een warme en vochtige atmosfeer wordt omgezet (vergist) tot zg. kompost. De organische bestanddelen van het afval zoals papier, groente, fruit en tuinafval komen ervoor in aanmerking.

Tijdens het proces loopt de temperatuur op tot ca. 70°C waardoor de aanwezige ziektekiemen grotendeels worden vernietigd. Het komposteerbare gedeelte van het afval is de laatste jaren door de gewijzigde samenstelling ervan (meer kunststoffen) aanzienlijk teruggelopen (1950: 85% -- 1975: 45%). In 1975 werd in totaal ca. 80.000 ton kompost geproduceerd. Het resterende afval, in totaal ca. 80% van de aanvoer, wordt gestort, zodat de VAM dus bijna het karakter heeft van een stortbedrijf.

Komposteren kun je op verschillende manieren doen. Bij de VAM maakt men gebruik van het Van Maanen-systeem. Hierbij wordt het afval eerst vergist waarna de kompost eruit wordt gehaald. In de buitenlucht wordt het afval in hopen gestort. Tijdens het vergistingsproces, dat 6 à 8 maanden duurt, worden de hopen enige keren met grijperkranen omgezet om de zuurstoftoevoer te verbeteren. De gevormde kompost wordt, nadat hij door mechanische processen zoals zeven en malen van het afval is gescheiden, verpakt en verkocht.

Het Van Maanen systeem is zeer eenvoudig en goedkoop (f 25,- à f 40,- per ton). Huisvuil wordt tijdelijk gestort en na verloop van tijd tot kompost verwerkt. Het systeem verwekt echter ernstige reukhinder en waterverontreiniging. Bovendien is er gevaar voor insecten- en rattenplagen. Sinds kort beschikt de VAM over een mobiele installatie waarmee blik uit huisvuil kan worden teruggewonnen.

De gemeentes Soest/ Baarn en Rijsenhout komposteren zelf volgens een iets ander systeem.

In het volgende artikel ga ik nader in op het hergebruik van stoffen en de noodzaak daartoe.

Martin van den Bos

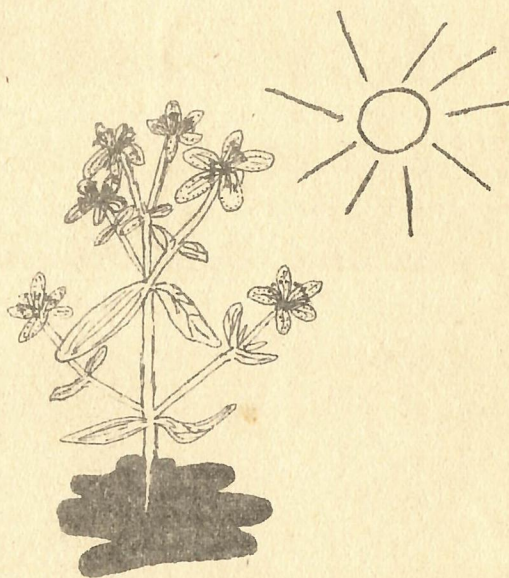

weet u, ...

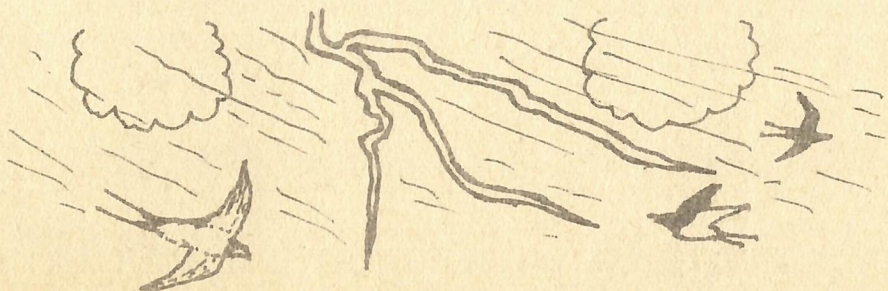
- dat onze gewone huis- of straatmier in de lucht paart? De vleugelloze mieren, die tot onze grote ergenis het huis wel eens binnendringen, zijn allemaal werksters ofwel steriele wijfjes. Op zekere dag, meestal na een week goed weer, zien we in de namiddag uit de nestopeningen tussen de nu zeer opgewonden werksters overal tegelijk heel andere individuen te voorschijn komen. We zien gevleugelde mieren, iets groter dan de werksters, dit zijn de mannetjes en we zien veel grotere gevleugelde mieren, dit zijn de echte vruchtbare wijfjes. Deze gaan allemaal recht de lucht in, waar de paring plaats vindt en na een paar uur zien we overal de nieuwe wijfjes vleugelloos rondlopen. Deze gaan zich nu ingraven om een nieuwe kolonie te stichten, in dit geval soms enkele wijfjes in vereniging. Toch wel interessante beestjes deze mieren!

Overigens heeft u in het GMJ 3 al kunnen lezen, dat een afdoend middel om mieren buitenshuis te houden het planten van afrikaantjes of lavendelplanten is.

- hoe het sint-janskruid, die plant met gele, vaak rode aanlopende kroonbladeren en zijn bundels meeldraden, die in juli tot volle bloei komt, aan zijn naam is gekomen? Als we in een knop van de plant knijpen, komt er rood vocht uit. Houden we de blaadjes tegen het licht, dan zien we dat er lichte puntjes in zitten. Het rode vocht uit de knoppen was het onmiskenbare teken, dat de plant ontstond uit het bloed van Johannes de Doper. Het was dus een plant van edele afkomst en aldoende een zegen voor de mens. Hier kon de duivel niet tegen en om de plant te vernietigen doorpriemde hij al de bladeren. Gelukkig, zoals we ieder jaar weer kunnen zien, won het goede het toch weer van het kwade!

- dat de zomer het meeste onweer brengt? Natuurlijk wel, zult u zeggen. Maar u moet voor de aardigheid vlak vóór een onweersbui eens op de zwaluwen letten. U ziet ze dan vaak bezig met het jagen op insecten.

- dat er van paardestaarten, u weet wel dat lastige "onkruid" in moestuinen (hier ook wel bekend onder de naam "kattestut"), een afdoend middel kan worden gemaakt tegen één van de meest gevreesde schimmelaantastingen "het wit" op planten als rozen in tuinen? Dit kunnen we als volgt maken. We verzamelen de paardestaarten langs de weg of uit de moestuin en koken 20 gram hiervan gedurende een half uur in 1 liter water. De pan gaat het vuur af en we laten het mengsel 2 dagen trekken op een rustige plaats. Als daarna de groenige massa is gezeefd, verdunnen we deze in de volgende verhouding: één deel paardestaartaftreksel op vier delen schoon water. Klaar! Dit is dan het schimmelwerende middel. We bespuiten de bedreigde planten b.v. rozen regelmatig, laten we zeggen om de 7 of 10 dagen, met dit middel, maar we moeten er wel mee beginnen vóór de witte schimmel te zien is!

- dat in juli het broedseizoen voor de vogels al weer een heel eind gevorderd of misschien reeds wel ten einde is? Dit kan men op verschillende manieren zien. Zo verlaten de jonge vogels, zodra ze op hun eigen benen kunnen staan, hun ouderlijk territorium en gaan rondzwerven. Vaak trekken jonge vogels in een groep met elkaar op. Ze zijn vaak te herkennen aan hun verenkleed, dat nogal eens anders is dan dat van de volwassen vogels.

Verder komt er beweging onder de vogels, waarvan het broedsel mislukt is. De drang om eieren te leggen en te bebroeden neemt namelijk af en als vogels om welke reden dan ook geen jongere vogels te verzorgen hebben, gaan ze, vaak vergezeld van soortgenoten, die vrijgezel zijn gebleven, aan het zwerven. Vaak kan men dan ook een soort "voortrek" waarnemen van b.v. Kievit en.

Als het broedseizoen is beëindigd, begint direct daarna de rui-periode, waarin oude veren door nieuwe vervangen worden.

Ingezonden Stukken

Ik wilde nog even reageren op het bericht in uw blad betreffende het droogvallen van de vijver bij de koepel. Mijns inziens is dit waarschijnlijk te wijten aan de nogal rigoreuze schoonmaak van deze vijver een aantal jaren geleden door de Gemeente (of SBB?) waardoor onder de vijver gelegen leemlagen beschadigd kunnen zijn. Feit is dat het waterpeil sinds deze schoonmaak lang zaam gedaald is en nimmer meer op het oude peil geweest is! Ook is een aantal jaren geleden in de buurt van de vijver gegraven in het bos in verband met de aanleg van een leidingnet dwars door het bos richting Wolfsberg (waarvoor is mij niet bekend, zal de gemeente U wel kunnen vertellen), waardoor mogelijk ook de water toevoer verstoord is geworden.

Tenslotte nog een opmerking over de aangekondigde prijsverhoging van het Milieublاد. Ik zou graag zien dat de prijs zo laag mogelijk blijft ten behoeve van een zo groot mogelijke verspreiding. Waarom niet het zg. donateurschap ingevoerd, zodat de meer draagkrachtigen vrijwillig een groter bedrag kunnen betalen?

G.Barendse

Beste mijnheer Barendse, wij waren zeer blij met uw brief. Het is namelijk de eerste ingezonden brief naar aanleiding van ons Milieu Journaal en U kent waarschijnlijk het gezegde: Als één schaap over de dam is,..... juist ja!

Uw mening over het droogvallen van de Koepel is een van de vele. Zelf denken we dat er bij het bouwen van de huizen aan de overzijde van de Knapheideweg door de leemlaag heen gestoten is. Ook is ons bekend van mensen, die al lang in die buurt wonen, dat de Koepel vroeger ook al eens heeft droog gestaan. We kennen de preciese oorzaak dus ook niet, maar we zijn wel van plan om er een onderzoek naar te gaan doen.

Verder wilden wij ingaan op uw opmerking over het donateursschap. Klaarblijkelijk heeft U en misschien nog wel meer lezers ons niet goed begrepen. Het is namelijk zo, dat de f10,- die U betaald voor het blad, grotendeels gebruikt wordt om de onkosten van het blad mee te dekken. Tot nu toe schoten zelfs enkele guldens over, die we dan gebruikten voor andere akties. Alles wordt duurder, ook de druk kosten en daarom is er op een van onze vergadering voorgesteld om de prijs van het Milieu Journaal te verhogen. Dit zal

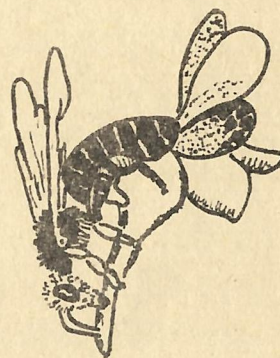
echter voorlopig niet gebeuren, want we zijn het met U eens dat zoveel mogelijk mensen ons blad moeten kunnen lezen. Onze werkgroep kent al vanaf haar oprichting het zg. donateursschap en wij hopen dan ook met U, dat meer mensen, die denken het kunnen missen, vrijwillig meer geld op onze rekening willen overmaken. (Gironummer 899495 t.n.v. RABO BANK Groesbeek, Werkgroep Milieubeheer Groesbeek, p.a. Hogewaldse weg 6 Gr. bankrek. 117419257)

Heddeke R.

Brief van de imkersvereniging Wehl e.o. aan diverse instanties:

Onderwerp: Beplanting.

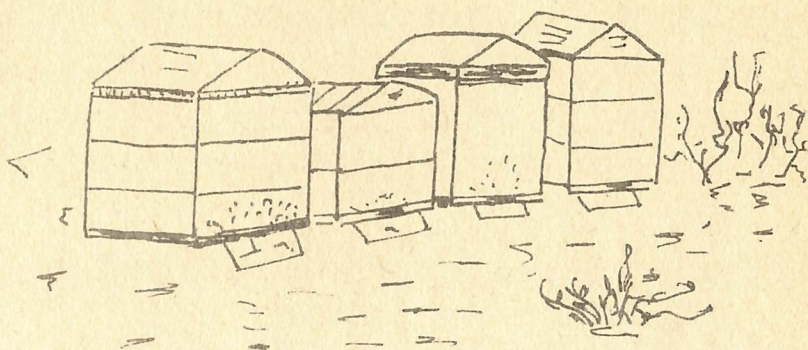
Door de grote nood van drachtplanten in de natuur willen wij een beroep op U doen, de aanplant van die soorten bomen waaronder de Eik, Berk en Essen te beperken en dit ten goede te laten komen aan soorten die door de afgifte van stuifmeel, nectar, vruchten en zaden meerdere functies in de natuur vervullen, dit geldt zowel binnen maar ook bijzonder buiten de bebouwde kom. Wij willen erop wijzen, dat het tot voor enkele jaren nog mogelijk was, dat bijen in de natuur zonder de hulp van de imker in leven konden blijven. Dit is nu bijna onmogelijk geworden door de veranderingen in de natuur en de plantengroei. Dit geldt niet alleen voor de bijen, maar ook voor vele andere soorten insecten (b.v. vlinders, hommels enz), vogels en dieren, die weer van de insecten of de vruchten en zaden leven. Door de opkomst van de mais in de landbouw is er veel voor de natuur verloren gegaan, omdat wilde plantengroei onder of tussen dit gewas onmogelijk is. Ook het gebruik van bestrijdingsmiddelen en kunstmest heeft veel nadeel. De grondwaterstand (die de laatste jaren dalend is) heeft er ook veel invloed op. Wij kunnen deze ontwikkeling niet geheel stopzetten, daar ook de landbouw een goede opbrengst wenst. Wij kunnen de verloren gegane bloemen wel vervangen door een juiste aanplant van bomen en struiken, waardoor een konstante bloeitijd ontstaat van maart tot oktober, zodat er door de stuifmeel- en nektarafgifte van deze bloemen altijd voedsel voor zeer veel insectensoorten aanwezig is. Want water en lucht is er in de natuur nog wel, maar aan voedsel ontbreekt nog zeer veel. Hierbij vragen wij U dan ook de volgende soorten in de beplanting op te nemen: Linde, Acacia, Vuilboom, Esdoorn, Wilg(Katje), wilde fruitsoorten (Appel,

diefstal met inbraak

Peer en Kers), Hulst, Brem, Tamme kastanje, Liguster enz. Dit zijn allemaal soorten, die inheems zijn en die voor zover ons bekend is onder de subsidieregelingen vallen van Staatsbosbeheer, daar de bijen in de natuur, maar ook voor de economie een zeer belangrijke plaats innemen door het bestuiven van bloemen en planten. Bijvoorbeeld in tuinbouw onder glas, frambozen, bessen, aardbeien, fruitteelt enz., waarin een goede opbrengst zonder bijen onmogelijk is. Tevens worden door het bestuiven van vele wilde planten en kruiden ook deze in stand gehouden. Wij willen erop wijzen, dat aanplanting van b.v. Linden, Esdoorn en Vuilboom door hun rijke nektarafgifte zeer veel voedsel leveren en dat de zaden van een acacia zeer geliefd voedsel is voor fazanten en duifsoorten. De vruchten van wilde fruitsoorten en bessen zijn weer voedsel voor roofvogels en roofdieren enz.

Zo zien wij als wij er dieper op ingaan, dat alles met elkaar verbonden is. Vandaar ook ons dringend beroep op U omtrent de inplant en het onderhoud in het bijzonder struiken, die als drachtplanten dienen, zien wij graag, dat deze in groepen van 10 á 15 stuks worden geplant, omdat het verleden ons heeft geleerd, dat als men alle soorten door elkaar plant tijdens het onderhoud juist die soorten, die als drachtplanten dienen worden weggekapt. Ook tijdens het onderhoud is het belangrijk, dat deze drachtplanten iets meer leefruimte wordt gegeven. Wij betreuren het, dat men vaak uit struikbeplanting bomen laat opschieten, waardoor na enige tijd de andere beplanting verstikt, wat het doel van de beplanting niet ten goede komt. Wij zijn ook van mening, dat de reeds eerder genoemde soorten drachtplanten inheems zijn en in het landschap thuis horen en dit zowel Flora en Fauna ten goede komt.

Wij hebben zeer grote waardering, dat er naar gestreefd wordt de wegbermen minder te maaien en de grond te verschrallen, waardoor een betere plantengroei ontstaat en zien dan ook zeer veel kruidsoorten terugkomen, waarvan ook enkele als drachtplanten kunnen worden gekenmerkt. Toch moeten wij konstateren, dat als veel soorten in bloei komen, het gras zo lang is, dat er dan toch gemaaid moet worden (waar wij begrip voor hebben). Ook doet zich de ontwikkeling voor, dat aangrenzende gronden nog intensiever met (onkruid) bestrijdingsmiddelen worden bespoten. Dit geeft ons een reden temeer U te vragen om een zo juist mogelijke aanplant voor het behoud

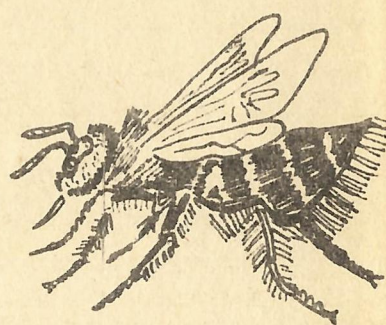
*) in de wintermaanden het voedsel voor zeer veel vogelsoorten en die zijn

van de natuur. Wij zien in de omgeving Den Bosch, Breda, Tilburg, Grave en in enkele delen van Limburg rupsenplagen op de eiken, die zich door zo'n eenzijdige beplanting van eiken, die nu in Nederland plaats vindt, zich zeer snel zal uitbreiden, hetgeen landschappelijk gezien een zeer asociaal beeld geeft, al die rupsennesten in deze bomen en men reeds met chemische bestrijdingen is begonnen. Dit met mogelijk gevolg, dat ook de goede insektensoorten hiermee worden vernietigd. (In verband met de schade aan bomen hebben wij voor de bestrijding volkomen begrip). Daarom is het van groot belang, dat het evenwicht in de natuur weer hersteld wordt.

Dit alles geldt voor alle mogelijke aanplantingen, in het bijzonder weg-, erf- en bermbeplantingen, geluidswallen, wandelparken, sportvelden, ruilverkavelingsgebieden, uitbreidingsplannen, industrieterreinen enz. Door de aanleg van wegen en ruilverkavelingen, waarvan wij mogen zeggen, dat er vaak veel voor de natuur verloren gaat, maar waar wij verder niet op ingaan om niet de belangen te schaden, toch kan hier door een juiste en veelzijdige aanplant zeer veel aan de natuur worden teruggegeven en doen dan ook een dringend beroep op Rijkswaterstaat en ruilverkavelingscommissies (daar hier vaak zeer eenzijdige aanplantingen plaats vinden), verder ook gemeentes, Water-, Polder- en Recreatieschappen, Heidemij, Grondmij, alsmede allen, die opdracht geven voor aanplanten en hieraan alle mogelijke aandacht te willen schenken voor het behoud van het leven in de natuur. Ook willen wij erop wijzen, dat U als opdrachtgever zeer veel inspraak hebt in het assortiment keuze van beplantingen.

Hiermee willen wij ook een beroep doen op milieu- en natuurgroepen, alsmede organisatoren van boom- of groenplantdagen ons te steunen in het bevorderen van de inplant van drachtplanten in de natuur, en in gesprekken met bevoegde personen het belang hiervan onder de aandacht te willen brengen, daar het hier gaat om een aaneenschakeling van voedselvoorzieningen in de natuur. Ook willen wij hiermee Staatsbosbeheer verzoeken in haar voorlichting en advies hieraan alle aandacht te schenken en haar voorschriften voor aanplantingen te willen aanpassen. Daar het herstel van het evenwicht in de natuur zeer ruime tijd zal vergen, hopen wij dan ook nog vele jaren op Uw medewerking voor het behoud van alle levensvormen in de natuur te kunnen en mogen rekenen. Ter aanvulling van de reeds eerder genoemde soorten sluiten wij een boekje bij onder de naam "Bloemen en Bijen", waarin alle soorten en bloeitijden vermeld staan.

behangers bij

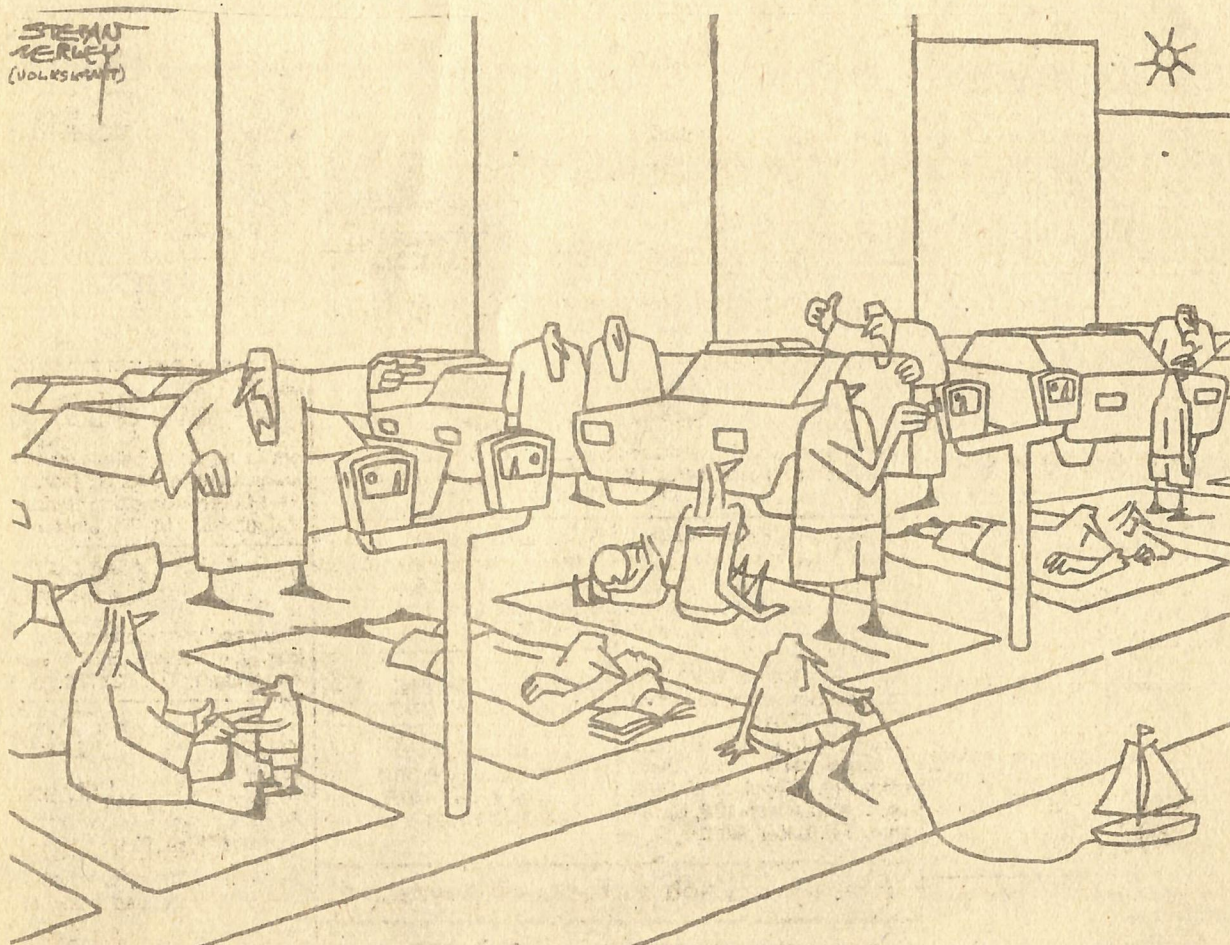
Deze brief kreeg de redactie toegespeeld en daar het zich hier om een belangrijk en interessant onderwerp handelt, heeft zij de gehele brief opgenomen. Misschien nog ter verduidelijking : drachtplanten, de naam zegt het eigenlijk al, zijn planten, die voedsel dragen als stuifmeel, nectar, vruchten en zaden. Ze zijn van belang, doordat ze insecten in de buurt van planten of bloemen in de land- en tuinbouw houden. Daardoor treedt er een betere en meer bestuiving op. Uiteraard zijn de drachtplanten ook van belang voor de imkers zelf!

Wij hopen, dat ook de gemeente deze ingezonden brief onder ogen krijgt en ook met dit onderwerp rekening zal houden bij aanplantingen.

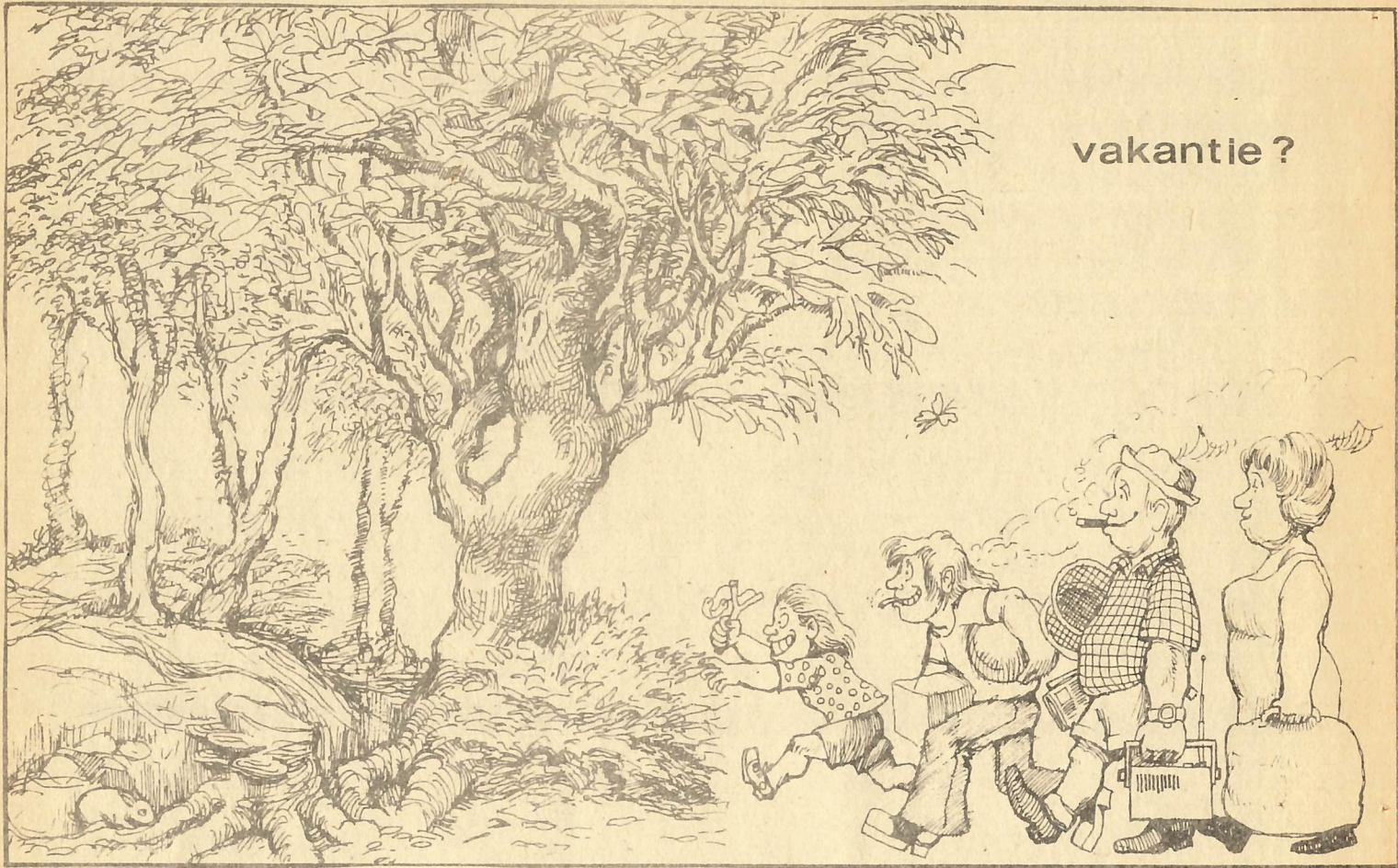
Het adres van de imkersvereniging:
Imkersvereniging Wehl e.o.
p/a G. Hollander,
Van Marlestraat 13,
KILDER (GEM. BERGH).

(P.S. De illustraties zijn door de Redactie zelf bijgevoegd).

REKREATIE . . . .

vakantie ?

recreatie buiten de woonkern ...

niet zo!

Gerard Goosen

... 'het specifieke en gedifferentieerde karakter van het gebied, ook ten behoeve van de zich recreërende mens, in stand te houden'...

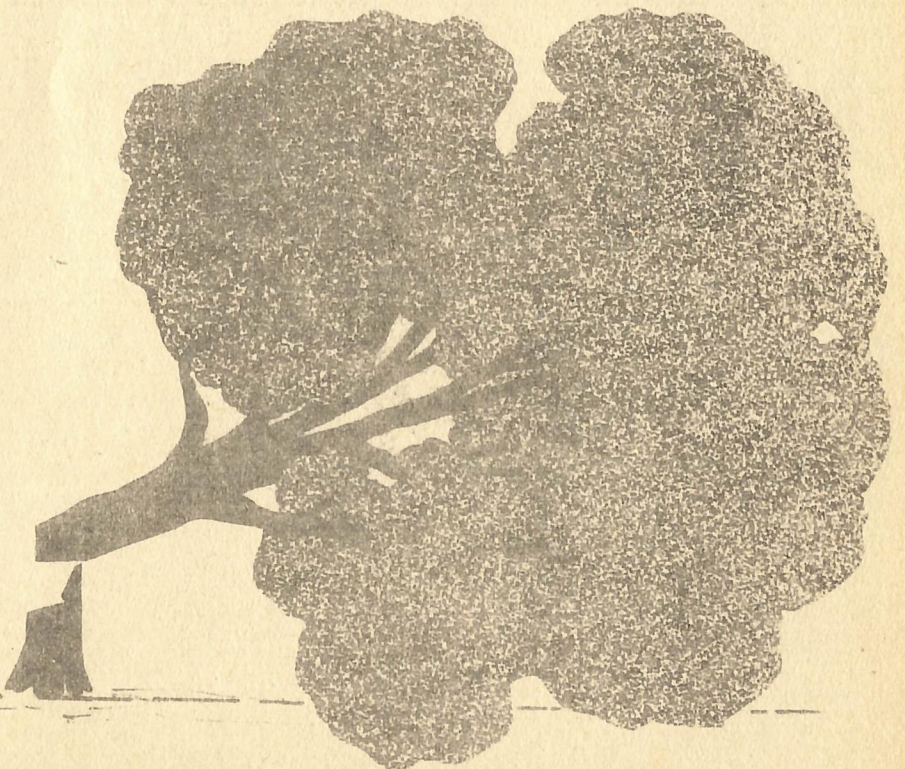
EEN BOOM EN DE DEMONSTRATIE.

Groesbeek is weer kaler geworden. Nu missen we de plataan bij Gelria. Het Groesbeeks Weekblad van 5 juli toont een Ansicht waarop in de Dorpsstraat nog drie bomen staan. Toen was er nog sprake van een groen dorp. Hoe lang zal de strip-tease van Groesbeek doorgaan. Met deze vorm van ontkleden zal de V.V.V. toch niet gaan adverteren ten behoeve van de middenstand. De plataan was inderdaad niet zo mooi meer sinds de storm van zomer 1977 de top had weggevaagd. Maar toch was hij ons dierbaar. Door zijn grote afmetingen, zijn takken en zomers zijn bladerdak gaf hij de Dorpsstraat ter plaatse een vriendelijk aanzien. Het verschil is velen opgevallen. Het kappen bracht een schrik reactie voort. Hoe is het mogelijk dat dit zo plotseling kan. Herstel door nieuwe aanplant is pas na tientallen jaren een feit. De boom werd beschouwd als een gemeenschappelijk bezit. Dit is ons, zonder dat we daaraan iets konden doen, ontfrofd. We leven toch in een democratisch land. Hoe kan dat nu?

De technische dienst heeft samen met de verkeersdeskundige een plan gemaakt voor het verbeteren van de Dorpsstraat. Op een punt, waar je hem n zeker niet zou neerzetten, stond een boom. Niet in de weg, maar toch wel dicht er langs. Technisch rechtlijnig doorredenerend voor het verkeer is de boom een hinderpaal, dus moet die weg. (Zo kan ik er nog wel vele hinderpalen noemen: bijv. lantaarnpalen langs het fietspad op de Molenweg; maar die zijn nodig op die plek voor de auto's en wie van de plannenmakers rijdt er op een fiets?)

geplande weg

B en W schrikt wel even, als ik als raadslid wijs op de stip op de kaart met de aanduiding "boom verwijderen". Maar ik ben voorlopig gerust gesteld, ook al omdat de heer van Campen (gemeentewerken en plantsoenendienst) zegt, dat die boom niet weg mag, omdat hij veel te mooi is. Plantsoenendienst heeft f1500,- besteed aan boomchirurgen om de stormschade te beperken. De rekonstruktie komt nog in de raad aan de orde en wel op 25 mei. De stukken zijn dan echter niet klaar. 25 mei nog een pleidooi door mij voor behoud van de boom. 29 juni weer een raadsvergadering, dan zou het eigenlijke gevecht om de boom plaatsvinden. 27 juni (twee dagen voor de raad) wordt de boom gekapt. Vele reacties van teleurgestelde inwoners. Men vindt het kaal en waarom moet dit nu?

Hoe geef je aan dit gevoel uiting? Mensen gevraagd-Demonstratie belegd-Krant gebeld-Affiches geplakt (bekeuring opgelopen, de publiciteit die dit oplevert, is hard nodig omdat het kort dag is). Spontane medewerking van geluidstechnici, kransen- en vlaggenmakers, propagandisten e.d. (Dank hiervoor!). Demonstratie bij de boomstronk (die gelukkig pas de volgende dag verwijderd kon worden), muziek, toespraak, kranslegging en daarna raadsvergadering. Scherp betoog gehouden. Ondanks de bekeuring en demonstratie vertoont het college begrip. We mogen ze niet als "barbaars-beschouwen". Maar t.a.v. het kappen van de boom blijken nu de nutsbedrijven de hoofdschuldigen te zijn. Zij moesten onbelenmerde doorgang voor een aantal belangrijke leidingen hebben. Kennelijk is er niet naar andere oplossingen gezocht. Het gemeentebestuur heeft al vaker blijk gegeven niet erg vindingrijk te zijn of durf te hebben. Ondanks de zorg voor de bomen., die haar niet ontzegd kan worden geeft men te gauw de strijd op. Deskundigen beslissen i.p.v. dat ze advies geven.

De meerderheid van de Raad vindt het kappen van de boom niet zo'n punt. Zij hebben gelukkig niet zelf behoeven te beslissen. B en W heeft voor hen de politieke keuze gedaan. Welke was dan de politieke keuze?

Enerzijds het behoud van de boom, die bepalend was voor het dorpsbeeld op die plaats. Anderzijds de oplossing van de vermeende verkeersonveiligheid en de vermeende noodzakelijkheid om daar met de leidingen door te moeten.

Kappen lost problemen op. Geen auto's tegen de boom zoals die ene 6 à 7 jaar geleden. Geen leidingen onder de weg. En aan die oplossing van Jan Norp (leidingen door partikulier terrein waar op

toch niet gebouwd mag worden) hadden ze niet gedacht, maar dat had toch maar extra problemen opgeleverd.

Bij een keuze ga je belangen wegen. Als je zegt dat de boom toch al beschadigd is door de storm en dat de leidingen, als ze direkt langs de stam worden gelegd, belangrijke wortels aantasten waar door de al wat scheef staande boom mogelijk kan omwaaien, als je dan de boom ondanks zijn dikke stam, zijn stronk en wortel gestel en vooral zijn machtige kroon ook maar als een stip op de kaart zetten laat, dan leg je voor het behoud van de boom weinig gewicht in de schaal. Als je dan ook zorgt dat anderen geen pleidooi meer vóór de boom kunnen houden (vooraf niet meer zeggen dat de boom inderdaad omgaat en twee dagen vóór de raadsvergadering in een (niet-voltallige?) B en W een kapvergunning afgeven op het moment dat de boom wordt omgehakt) dan is de politieke keuze niet voor het behoud van de boom maar voor de techniek en voor het aksepteren van de beslissingen van technici. De politieke keuze is dan die van het zelf niet kiezen.

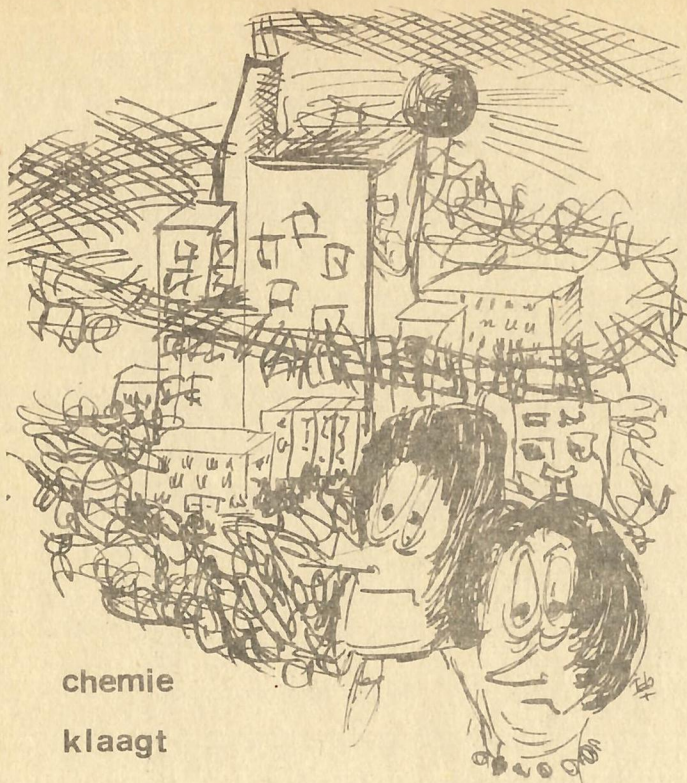

De grote meerderheid van de Raad heeft B en W hierin zijn gang laten gaan. Ook hier de politieke keuze van het niet kiezen. De keuze had, ook al waren de stukken niet op tijd voorbereid, reeds in de Raadsvergadering van 25 mei genomen kunnen worden. De laatste financiële kanten van de zaak hadden ook later aan de orde kunnen komen. Een gemeente leeft toch niet van centen alleen.

Bomen, die het dorpsbeeld bepalen, zijn een gemeenschappelijk bezit. Bezit van de gemeente mag niet zonder meer worden verkwanseld. In een democratische gemeente dient de Raad daarop toe te zien. Vele inwoners vinden, dat een beslissing om zo'n boom te kappen in openbaarheid en met mogelijkheid van controle genomen moet worden. Daarbij moeten de belangen eerlijk afgewogen kunnen worden. Het doel van de demonstratie op donderdag 29 juni was om dit duidelijk te maken. De plataan kwam er niet mee terug.

jan norp

chemie klaagt

In hun jaarverslag 1977 klaagt de Vereniging van Nederlandse Chemische Industrie over de stijging v.d. milieukosten in ons land. Door de steeds hogere heffingen (om het

milieu ~~om~~ rondom ~~om~~ milieu ~~om~~ rondom ~~om~~

milieu schoon te krijgen) zijn de produktiekosten sterk gestegen, al dus de chemische bedrijven. Ze vragen aan minister Ginjaar van Volksgezondheid en Milieuhygiëne om begrip voor hun situatie. Verder wordt nog gesteld, dat bescherming van het milieu veel energie vraagt en dat we in Nederland daardoor het milieuprobleem wel eens zouden kunnen omruilen voor een energieprobleem. Nu de chemische industrie kan van ons alle begrip krijgen, als ze zelf maar eens begrip krijgen voor de bedreiging v.h. milieu door de nodeloze vervuilingen, die soms uit winstbejag gemaakt worden.

glas

Ook in Millingen aan de Rijn staat sinds mei 1978 een glascontainer. Er wordt veel gebruik van gemaakt. Dit komt mede door de opvallende plaats waar de container staat en door de grote meewerking van de bevolking. De gemeente in Groesbeek wacht nog steeds en wij wachten nog steeds op antwoord van B. en W. op onze brief!

leger uit Veluwe

Het Nederlandse leger heeft 70% van zijn schietterreinen en 40% van alle oefenterreinen op de Veluwe liggen. Het provinciaal bestuur van Gelderland heeft een streekplan ontworpen, waarin staat dat vóór 1988 de Veluwe weer de rustige, sfeervolle pleisterplaats moet worden voor recreanten en natuurliefhebbers. Dit betekent dat het leger een deel van zijn oefengebieden moet afstaan. Volgens Defensie is dit onmogelijk en het zal dan ook wel een hevige "oorlog" worden tussen het provinciehuis en defensie. Trouwens de plannen v.h. provinciaal bestuur houden ook in dat er géén nieuwe wegen meer aangelegd mogen worden. Hoogstens zullen al bestaande wegen in de Veluwe verbreed worden, als dat noodzakelijk is. Verder mogen de 46 gehuchten die de Veluwe telt niet verder uitbouwen. Alleen Apeldoorn, Ede en Hardewijk mogen

buiten de natuurgebieden nog bouwen. Laten we hopen dat dit plan werkelijkheid wordt dan hebben al die milieubeschermers en natuurliefhebbers niet voor niets gestreden!

lood gevaar

Uit een proefschrift van Ir.V. Doelman blijkt dat lood invloed heeft op de microflora in de bodem. Alle planten, ook de aller kleinste die in de bodem voorkomen, moeten lucht kunnen opnemen om te kunnen blijven leven. Door lood neemt de bodemademhaling sterk af. Lood is dus niet alleen gevaarlijk in voedsel en drinkwater, maar grijpt ook rechtstreeks aan op de plantengroei; tast dus het ecosysteem aan.

milieu federatie

Op 27 april heeft de Gelderse Milieufederatie een algemene bestuursvergadering gehouden. Aan de orde is o.a. geweest:
- jaarverslag 1977; onder alge-

regering zuinig?

Het is weer zover! Er moet be-
zuinigd worden en wie is daar
als eerste de dupe van? Natuur-
lijk weer alle dienstverlenende
sectoren en "plannen, die wei-
nig betekenis hebben voor de
werkgelegenheid, zoals maatregel-
en voor natuurbehoud en milieuhygiëne." Dit betekent dat er
geen haast meer wordt gemaakt
met het schoonmaken van opper-
vlakte water, bestrijding van
geluidshinder, luchtverontreinig-
ning en beperking van lozing
van afvalstoffen. Ook het open-
bare vervoer wordt duurder om-
dat de overheid minder subsidi-
e wil geven. Het is weer prach-
tig. Aan de ene kant bezuinigen
en aan de andere kant: meer aan-
leg van wegen meer geld voor de-
fensie en gemeente en rijkspoli-
tie. Volgens de Stichting Natuur

weggestopt

In 1976 werden 25 miljoen gul-
den uitgetrokken voor de aanleg
van fietspaden. Dit om het fiet-
sen te stimuleren. Wat blijkt nu?
Een gedeelte van die 25 miljoen
die voor fietspaden bestemd was,
is gestopt in de grote pot "auto-
wegen". Daar hebben ze zeker par-
keerhavens van gemaakt, zodat de
automobilisten plaats kunnen ma-
ken voor de fietser, als die op
de weg rijdt!?

vriendelijke banden

Bij de demonstratie naar aanlei-
ding van het omhakken van de pla-
taan bij Gelria, werden kransen
neergelegd. Geen groene kransen,
maar binnenbanden van auto's.
Er was namelijk op deze plaats
al genoeg groen geofferd. De
autobanden werden op deze wijze
ook milieuvriendelijk "herge-

milleu ~~voor~~ rondom ~~voor~~ milieu ~~voor~~ rondom ~~voor~~

en Milieu getuigt dit beleid van
de regering niet alleen op een
gebrek aan milieubesef, maar ook
op een gebrek aan vindingrijk-
heid om de werkgelegenheid die
in de milieu-sectoren ligt, te
benutten. De klok wordt stil ge-
zet. We kunnen weer eens tegen
inplaats van met de overheid
gaan vechten voor een gezond en
leefbaar milieu!

bruikt". Helaas konden deze auto
banden niet "geleend" worden van
passerende auto's zonder de open-
bare orde te verstoren. Dat was
nog vriendelijker geweest voor
het milieu.

milieu-politie

Sinds 21 juni heeft Overijssel een
speciale eenheid van de rijkspoli-
tie, die zich bezig houdt met de
opsporing van milieudelicten (zou
daar de uitbreiding v.h. politie-
apparaat voor nodig zijn?). Deze
milieupolitie zal harder gaan op-
treden tegen mensen die openwa-
teren vervuilen of natuurgebieden.
In heel Nederland zullen in totaal
17 van deze eenheden opgericht
worden. Als deze milieupolitie nu
ook naar bevoegdheden krijgt om op
te treden tegen grote vervuilers
en niet alleen tegen propjes en
sigarettenpeukjes wegsmiters.

zoek de
fout !

- mene goedkeuring,
- financiën
  - de heer Fokkens heeft een be-
toog gehouden over het vele
werk dat de provincie in samen-
werking met de milieugroepen
nog moet verzetten om milieu
problemen op te lossen. Hij
sprak o.a. over SO₂-bedreiging
ontgrondingsbeleid ende uit-
voering van de wettelijke be-
palingen t.a.v. milieuhygiëne.
  - het dagelijks bestuur vond dat
voorkomen moest worden, dat er
een te grote afstand komt tus-
sen de Gelderse Milieufedera-
tie en de achterban; daartoe
is een bestuurswerkgroep edu-
catie gevormd.

vakantie

In vele landen zijn zeldzame
bloemen- en plantensoorten be-
schermd. Het plukken hiervan
(of meenemen) is dan ook streng
verboden en wordt zwaar gestraft.
In verschillende landen wordt

trouwens steeds strenger opge-
treden tegen milieuvervuiling.
In Madrid kan het wegwerpen van
een sigarettepeuk U 1000 pesetas
boete opleveren. Dus ook op va-
kantie: wees milieu-vriendelijk.

algen in wylermeer

In ons vorige nummer is eral
melding van gemaakt dat de ver-
vuilde Groesbeek via Duitsland
het Wylermeer in stroomt. Het
Recreatieschap wil nu maatrege-
len treffen om het biologisch
evenwicht in het Wylerberg-
meer te herstellen. Ze wil o.a.
de oeverbegroeiing zodanig aan-
passen, dat het meer hierdoor
zuiverder wordt; de stuw wordt
zo aangepast dat er geen water
uit het omleidingskanaal in het
meer kan stromen; etc. De water-
kwaliteit is niet zodanig slecht
dat het gevaar voor de zwemmers
oplevert, maar deze vinden de
gifgroene kleur van de algen
toch onaangenaam.

milieu rondom milieu rondom

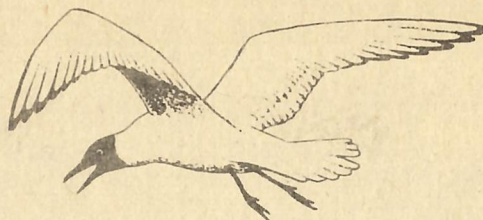
asjeblijft...
niet in 't riet!

Met deze kreet probeert de ANWB en KNWW zwemmers, vissers en bootbe-
zitters er op te wijzen, dat ze de rietkraag langs meren en plassen
niet stuk moeten maken. Deze rietkraag is namelijk een natuurlijke
oeververleviging en voorkomt daardoor afkavelen. In het riet vindt
men trouwens veel planten, vogels en vissen, die zich daar erg pret-
tig kunnen verschuilen.
Ga daarom liever niet in het riet, anders zitten we straks met kale
oevers, volgestort met puin om het afkavelen tegen te gaan.

KOKMEEUWEN BEDREIGEN NATUURRESERVAAT

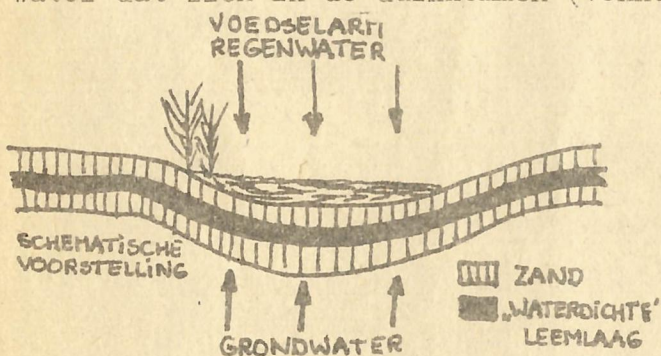

In het begin van de zestiger jaren kwamen een aantal biologen van de universiteit te Nijmegen, geleidelijk tot het besef dat de na 1930 begonnen, explosieve groei van de kokmeeuwenkolonie in de Hatertse Vennen een nadelige invloed uitoefende op het voedselarme karakter van het gebied en daarmee op de in dit milieutype thuishorende, vaak zeldzame planten.

Daarom werd in overleg met het Staatsbosbeheer besloten om het aantal meeuwen te beperken. De medewerkers van de universiteit (afdeling Dieroecologie) en van Staatsbosbeheer probeerde dit te bereiken door verschillende maatregelen waarvan het eerste succes nu zichtbaar wordt.

DE WATERHUISHOUDING VAN DE HATERTSE VENNEN

Zuidelijk van Nijmegen, tussen Overasselt, Alverna en Heumen, strekt zich een langgerekt duingebied uit. Sinds jaar en dag liggen hier talrijke voedselarme vennen temidden van bos en heide. Deze vennen waren oorspronkelijk voedselarm omdat ze alleen gevoed werden door voedselarm regenwater. Door een aanwezige leemlaag, welke tussen twee zandlagen in ligt, staat het grondwater niet in verbinding met het regenwater dat zich in de duinkommen (vennen) bevindt. (zie fig.)

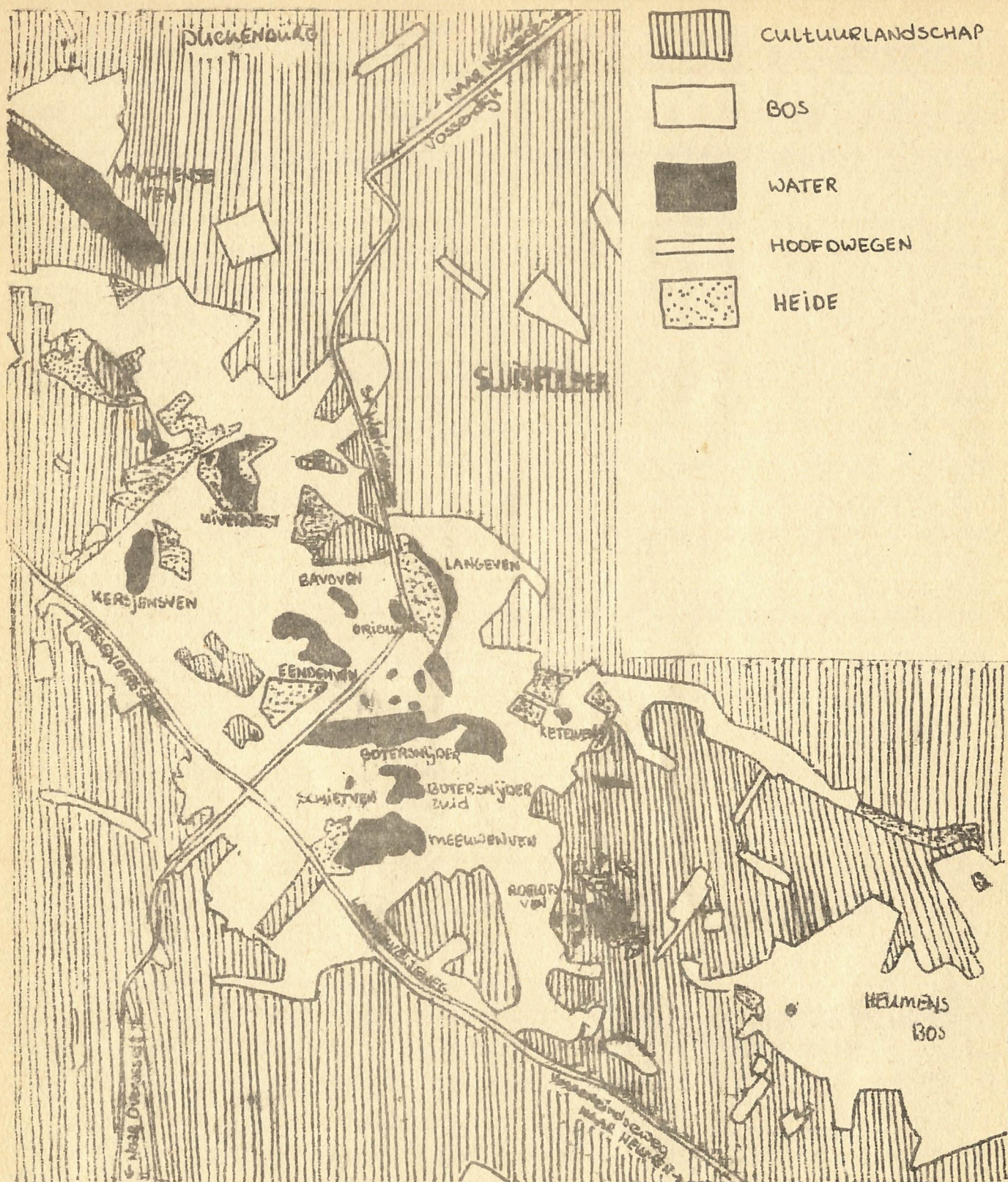
Hierdoor blijft het voedselarme karakter van het venwater bestaan, tenzij er voedingsstoffen van buitenaf worden aangevoerd. De Hatertse Vennen, een ca. 460 ha groot natuurgebied, is eigendom van het

Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk en wordt beheerd door Staatsbosbeheer.

DE KOKMEEUWEN EN HUN INVLOED OP HET GEBIED

Toen omstreeks 1930 de gronden van de Hatertse Vennen, welke voornamelijk uit heide bestonden, ontgonnen werden om als bouwland en weiland dienst te kunnen doen, begon de kokmeeuwenbevolking zich uit te breiden. Voor die tijd was er slechts een gering aantal paren kokmeeuwen aanwezig. Vogelsoorten zoals de Vissdief en de Zwarte stern, die er eveneens aan-

wezig waren, konden zich door het verdwijnen van goede fourageer-
 terreinen (terreinen waar voedsel wordt gezocht) tengevolge van het
 ontginnen niet handhaven. De door de mens veranderde terreinen waren
 daarentegen zeer geschikt als fourageerplaats voor de kokmeeuwen. De
 meeuwenkolonie groeide uit tot meer dan 1000 broedparen in het begin
 van de zestiger jaren. De aanwezigheid van de kokmeeuwen heeft een
 zeer nadelige invloed op het oligitrofe (=voedselarme) karakter van

het vennengebied. Door de uitwerpselen, die de meeuwen produceren, wordt het gebied rijkelijk van nitraten (=stikstofhoudende stoffen) en in mindere mate van fosfaten voorzien, waardoor er een teveel aan deze stoffen optreedt. Hierdoor ontwikkelen enkele plantensoorten zich enorm zoals bijv. pitrus, tandzaad en waterpeper. Deze stikstofminnende planten verdringen de verschillende zeldzame plantensoorten die er voorheen waren zoals veenpluis, veenbes enzovoorts, hetgeen resulteert in een afname van het aantal zeldzame plantensoorten. We zien zowel een verarming met betrekking tot het aantal plantensoorten als tot het milieutype. Oligotrofe gebieden zijn er immers niet veel meer in Nederland, vooral ten gevolge van agrarische verrijking (het gebruik van kunstmest bij de landbouw). Een overdosis aan stikstof en fosfaat kan uiteindelijk tot een algehele verstoring van het oorspronkelijke milieutype leiden.

MAATREGELEN

Staatsbosbeheer besloot om in samenwerking met de afdeling Dieroecologie van de katholieke Universiteit Nijmegen de meeuwen van de meest waardevolle vennen te verdrijven en ze op één ven, het Kersjensven te concentreren.

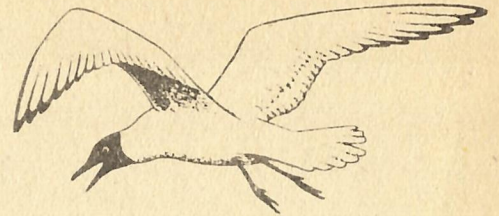
Het Kersjensven staat niet in verbinding met het water van andere vennen waardoor het een onafhankelijke waterhuishouding heeft. Dit houdt in dat het teveel aan nitraten en fosfaten in het water van dit ven ten gevolge van de meeuwen, geen invloed zal uitoefenen op de overige vennen, waardoor deze vennen niet verder aangetast zullen worden. Door deze concentratie van meeuwen zou dus slechts een klein deel van het gebied aangetast worden, bij spreiding moet het gehele gebied uiteindelijk het onderspit delven. Hoewel het concentreren van de meeuwen aanvankelijk succes bleek te hebben, voldeed het Kersjensven door een toenemende uitdroging steeds minder als broedplaats voor de kokmeeuwen met het gevolg dat ze zich weer over de vennen, waar ze voorheen zaten, gingen verspreiden.

Uit vroeger onderzoek was bekend dat de gemiddelde levensverwachting van een kokmeeuw 3 jaar is en bovendien dat de meeuwen om te broeden meestal naar hun geboorteplaats terugkeren. Deze gegevens vormden de achtergrondgedachte van de in 1975 begonnen, beperkingsmaatregel.

Door een aantal jaren achtereen alle eieren te rapen, zal de meeuwenbevolking verouderen en in aantal afnemen t.g.v. de natuurlijke sterfte, mits er geen of nauwelijks aanvulling vanuit andere kolonies plaatsvindt. Omdat de gemiddelde levensverwachting 3jaar is, moet dit effect binnen 3 jaar waarneembaar zijn. In verband met het in 1975 begonnen

rapen van de kokmeeuweieren is er door twee biologiestudenten onderzoek verricht dat als belangrijkste doel had: het eieren rapen als beperkingsmaatregel te bestuderen. Zo blijkt er uit dit onderzoek dat het aantal meeuwen dat in 1977 in de Hatertse Vennen broedde met ongeveer 25% verminderd was t.o.v. 1976. Uit het onderzoek van deze studenten blijkt dus dat het mogelijk is om door stelselmatig rapen van eieren het aantal meeuwen te verminderen.

We mogen echter niet al te optimistisch zijn, want er zou weleens in de loop van de jaren aanvulling kunnen optreden vanuit andere gebieden wanneer deze overvol raken. In deze gebieden wordt immers niet geraapt. Of er inderdaad immigratie plaatsvindt is niet bekend, dit zal nader onderzocht moeten worden. Het is in ieder geval nodig dat het eieren rapen voortgezet wordt in de komende jaren en het aantal kokmeeuwen nauwlettend in de gaten wordt gehouden, opdat we over een aantal jaren ook nog kunnen genieten van het mooie natuurgebied, met zijn voedselarm karakter, "de Hatertse Vennen.

Peter Kelleners

Literatuur

- Bekhuis, J.F. (1976): Aankomst, verblijf en vertrek van de Kokmeeuwen (*Larus ridibundus*) in de kolonie in de Overasseltse en Hatertse Vennen tijdens het seizoen 1976. Doctoraalverslag No. 127; Afd. Dieroecologie, Kath. Univ. Nijmegen.
- Kelleners, P.B. (1977): Aankomst, verblijf en vertrek van de kokmeeuwen (*Larus ridibundus*) in de kolonie in de Overasseltse en Hatertse Vennen tijdens het seizoen 1977. Doctoraalverslag No. 139; Afd. Dieroecologie, Kath. Univ. Nijmegen.

Recreanten bedreigen Natuurreservaat

Buiten het teveel aan kokmeeuwen dat de Hatertse Vennen bedreigd, bestaat er nog een ander gevaar.

Het natuurreservaat wordt bezocht door een groot aantal recreanten. Deze mensen komen veel met auto's en daarvoor moet dus parkeerruimte geschapen worden. Dit laatste gaat ten koste van natuurgebied. Bovendien worden de mooie planten door zovele voeten vaak vertrapt.

Natuurlijk is het de mensen hun goed recht om van de mooie natuur te willen genieten, hoewel deze mensen dikwijls niet speciaal voor de Hatertse Vennen komen, maar gewoon ontspanning willen vinden in een stukje groen.

Het probleem van deze grote recreatiedruk staat beschreven in een rapport dat is opgesteld door 't Nijmeegse Instituut voor Toegepaste Sociologie, in opdracht van de minister voor Verkeer en Waterstaat.

Volgens het instituut is de oplossing van het probleem te vinden in een combinatie van de volgende mogelijkheden:

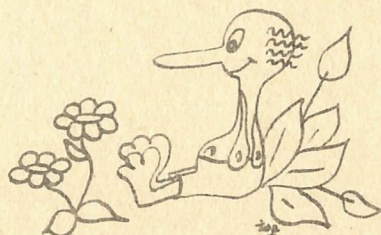
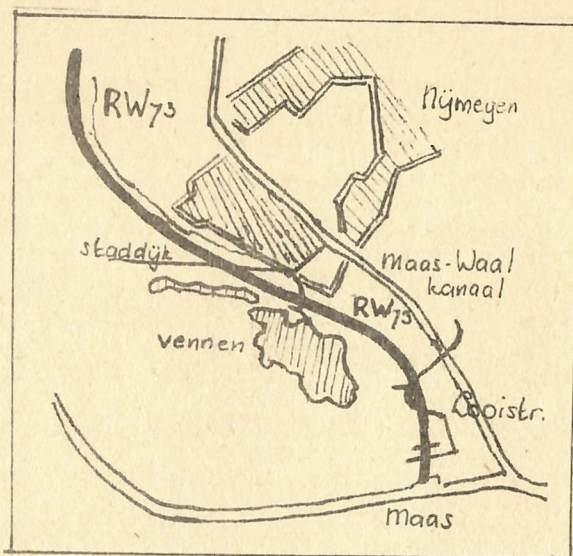
1. De ontsluiting van het gebied wijzigen via de paden.
2. De bezoekers die het niet zozeer om de Hatertse Vennen als natuurgebied begonnen is, een alternatieve recreatiemogelijkheid bieden. Konkreet gesproken het strandbad "De Berendonck".
3. Voor een soort bufferzone zorgen zodat het voor veel mensen onaantrekkelijk wordt de Vennen te bezoeken.

Dit laatste zou moeten gebeuren d.m.v. planning van Rijksweg 73 langs de rand van het reservaat. En tevens de toevoerwegen die er nu lopen geheel of gedeeltelijk af te sluiten.

Dat de gemeente Nijmegen nu eigenlijk min of meer gedwongen is tot deze laatste maatregel komt voort uit vroegere besluiten zoals: de bebouwing langs het Maas-Waalkanaal tot zo dicht bij het bedreigde natuurgebied te laten komen.

Mensen die bescherming van het milieu zeer ter harte gaat moeten nu bijna wel instemmen met dit soort milieuvriendelijke maatregelen, maar betreuren het wel dat het zover komen kan.

Nu zijn we gedwongen om met kanonnen de vrede te gaan beschermen.

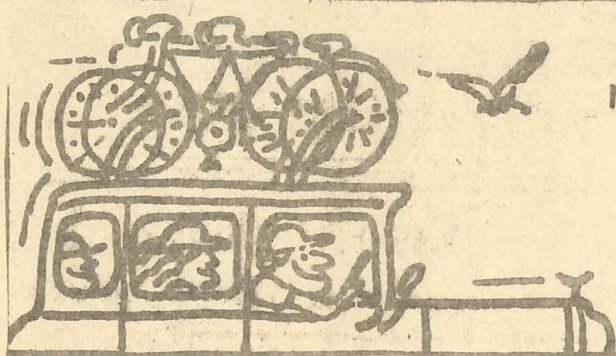

beschermende maatregelen

Inmiddels is uit een groot aantal organisaties en instellingen die zich bezorgd maken om het Vennengebied een commissie gevormd die adviezen moet geven om tot beschermende maatregelen over te gaan. Staatsbosbeheer heeft bekendgemaakt dat een rapport zal worden uit gebracht, waarin aanbevelingen worden gedaan tot eventueel te nemen verkeersmaatregelen.

Volgens woordvoerder namens de commissie burgemeester van Overasselt verloopt het overleg in positieve sfeer.

Naar bos en hei.

VRAAGBAAK

WERK GROEP
MILIEUBEHEER
GROESBEEK

U KUNT BIJ ONS TERECHT :

→ MET MILIEUKLACHTEN

→ VOOR INFORMATIE OVER DE WERK GROEP

---Hoe wordt ik actief lid?
---Wanneer begint de volwassenkursus en wat houdt deze in?
enzovoorts.....

→ VOOR HET AANVRAGEN VAN EVENTUEEL DOOR ONS TE ORGANISEREN EXKURSIES,
VOORDRACHTEN E.D.

→ LITERATUURINZAGE

→ VOOR HET MELDEN VAN BUITENGEWONE OBSERVATIES EN VONDSTEN
Bijvoorbeeld vogels, planten e.d.

→ VOOR HET VERKRIJGEN VAN ALLERLEI INFORMATIE OP MILIEUGEBIED

vraagbaak

IEDERE DINSDAGAVOND

VAN 7 TOT 8 UUR

van Ruysdaelstraat 25

Groesbeek

RIJDT U OOK IN EEN AUTO ROND

Waarschijnlijk zult U deze vraag met ja beantwoorden. Immers in Nederland rijden nu al meer dan drie miljoen auto's rond. Dagelijks gebruiken wij de auto om van onze woning naar het werk te gaan, om bezoekjes af te leggen, om er uitstapjes mee te maken, ja zelfs om boodschappen te doen. Toch beseffen steeds meer mensen, dat ze op deze manier hun gezondheid in de weg zitten. Ja het kan ook anders, gezonder: neem eens vaker de fiets.

recept: fietsen
3x daags

fietsen is gezond

Fietsen is gezond, daar zijn vrijwel alle artsen het over eens. Het geeft namelijk die lichaamsbeweging, die we tegenwoordig zo hard nodig hebben. U mag "hart" zelfs met een t lezen, want door te fietsen voorkomen we, dat we te dik worden en stimuleren we onze bloedsomloop. Dat alles tot groot genoegen van ons hart en

onze bloedvaten, die daardoor beter kunnen werken. Daarbij versterkt fietsen ook onze spieren en longen. Onze hele konditie gaat erop vooruit.

Trouwens op de fiets kun je je spanningen kwijtraken. De een doet dat door zich eens lekker in het zweet te fietsen, de ander fietst rustig en genietend door de natuur. In elk geval hebben ze meer lichaamsbeweging dan zittend in hun auto.

autorijden heeft voordelen en.....

Nu het toch over gezondheid en auto's gaat, wist U dat als het zo doorgaat met de verkeersveiligheid er in 2000 van elke 6 kinderen één gedood of zwaargewond wordt? En dat de auto ook lekker" meedoet aan de luchtvervuiling waar we zoveel over lezen? Door eens vaker te fietsen kunnen we daar ook iets tegen doen. We hoeven dan ook niet te blijven doorgaan met het aanleggen van zoveel grote wegen en parkeerplaatsen. Daardoor houden we dan veel meer over van onze landschappen, van onze leef- en speelruimte. Vanal die ruimten die we nodig hebben om fijn

te kunnen leven.

Natuurlijk moeten we de auto niet onnodig zwart maken. Soms hebben we hem echt wel nodig en voor sommige mensen is hij zelfs onmisbaar. We moeten wel met beide benen op de grond blijven staan. Er zitten nu eenmaal naast voordelen ook nadelen aan auto-rijden.

lekker vrij op de fiets

De fiets is, op onze benen na, het milieu-vriendelijkste vervoermiddel. Als je fietst, zie, ruik, hoor en voel je bovendien veel meer. Je kunt makkelijk praten met andere fietsers en even stoppen om een babbeltje te maken met een kennis, die op de stoep loopt.

Als ik boodschappen moet doen in de stad, hoef ik niet eerst "uren" naar een parkeerplaats te zoeken. Ik fiets gewoon de stad in, stop voor de zaak waar ik zijn wil, doe mijn inkopen, gooi de handel op de bagagedrager en hop wegwezen. Trouwens ook hier in ons eigen dorp Groesbeek hebben U en ik fietsend veel meer mogelijkheden en toch zijn we over al sneller dan te voet.

Ook buiten de stad of het dorp kun je met je fiets goed uit de weg over al die fietspaden, die al door Nederland lopen. Je kunt alles op je eigen tempo doen en toch op de stilste plekjes in de natuur komen en genieten van planten en dieren.

In Nederland wordt al heel wat af gefietst. Toch kunnen we nog wel eens vaker onze auto laten staan en de fiets pakken. Vooral nu in de zomer, als al eens vaker de zon schijnt. Daarom: ontdek of herendek uw fiets. Waarschijnlijk zegt U dan net als ik:

VERSLAG VAN DE VERGADERING VAN 25 MEI 1978

AANWEZIG: H. Mortiaux, W. Lebbink, J. Thissen, J. de Valk, T. de Jong,
B. Müskens, E v Haaren.

AFWEZIG MET KENNISGEVING: E. Loeffen, P. Groenen, S. Reichgelt, P. Thissen,
M. Reichgelt, I. Medendorp, J. v Haaren, M. v. d. Bos, H. Brinkhof,

1. Ingekomen post:

- a. Reactie van comm. E. Beeckmankazerne i.v.m. brief J de Valk.
- b. Brief van Milieudefensie: Landelijk overleg Wereldmilieudag.
- c. Brief van de provincie: ze hebben ons standpunt betreffende de randweg ontvangen.
- d. Brief van Min. CRM: Hr Lina accepteert uitnodiging jeugdcurcus.
- e. Uitnodiging receptie fanfare Wilhelmina.

Uitgaande post:

- Brief aan Coll. B en W Groesbeek i.v.m. financiering lustrumviering.
- Brief aan Coll. B en W Groesbeek van de Milieuhygiëne-groep i.v.m. Oud papier/Glasverwerking.
- Brief i.v.m. wijziging wet R.O.

2. Notulen werden aangenomen. B. Müskens kwam even terug op een vraag.

3. Herindeling meldingsgebieden: te weinig aanwezige leden. Daarom is besloten alle leden een copie van het overzicht van de meldingsgebieden te sturen. verder op volgende vergadering.

4. Overname Coördinatie Natuurbehoud: negatief antwoord van alle gedachte kandidaten is ontvangen. Onze voorzitter neemt de taak op zich?

5. De Jeugdcurcus:

Volgend de leider W. Lebbink liep alles goed. Volgend jaar geen school meer uit Nijmegen.

Technisch probleem: een geluidsinstallatie. Via H. Brinkhof?

6. Neutronenbom:

de actiegroep "Stop de neutronenbom" gaat komende weken nog enkele acties ondernemen. O.a. 7 juni worden huis aan huis folders verspreid. Op 10 en 11 juni is er straattoneel en worden tevens handtekeningen opgehaald.

7. Studie H. Mortiaux te Wageningen. Harrie wil i.v.m. zijn studie Voorlichtingskunde een programma opstellen en dit in Groesbeek uitvoeren. Doel: de mensen milieubewust maken.

De vergadering zal hierover een vergadering beleggen.

8. Rondvraag:

- W. Lebbink vraagt zich af, wie vorig jaar de pers verzorgd heeft. Hij vraaft dit na bij S. Reichgelt.
- H. Mortiaux vraagt wie de vergadering van de Gelderse Milieufederatie heeft bezocht. J. Thissen wordt geacht er in het vervolg heen te gaan.
- J de Valk breng een opmerking van S. Reichgelt naar voren dat:
  1. hij het vreemd vond dat er nu vragen naar voren komen over reeds jaren eerder door de groep aangenomen afspraken.
  2. Er nog boekjes van de volwassenencursus à f.5.-- te verkrijgen zijn bij de redactie.
  3. T. de Jong vraagt om mensen die 3 juni meehelpen het krantje in te binden.

Volgende vergadering: donderdag 22 juni a.s. om half acht.

